

2021-12-02

Nacka Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Överklagande av länsstyrelsens beslut om rivningslov för rivning av Nitrolackfabriken på fastigheten Lövholmen 12, Liljeholmen, i Stockholms kommun, ärendebeteckning 403-64982-2021

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun beslutade den 22 juni 2021, § 6, Dnr 2020-15803-575, att, med stöd av 9 kap. 34 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, bevilja rivningslov för rivning av Nitrolackfabriken på fastigheten Lövholmen 12, Liljeholmen.

Gröndals Intresseförening överklagade 2021-09-13 stadsbyggnadsnämndens beslut om beviljande av rivningslov med hänvisning till att beslutet är fattat innan det fullödiga kunskaps- och beslutsunderlaget är sammanställt i samråd och genom miljökonsekvensbeskrivning. Föreningen menar att beslutet därmed inte är förenligt med de krav som hänsynsreglerna och rimlighetsavvägningen i 2 kap 2, 7 §§ MB ställer. Föreningen överklagar även med hänvisning till 8 kap 13 § PBL. Att riva Nitrolackfabriken skulle innebära en förvanskning av det värde som det viktiga kulturhistoriska området på Lövholmen besitter (bilaga 1).

Inför stadsbyggnadsnämndens beslutande möte lämnade Gröndals Intresseförening in en skrivelse med en vädjan om att inte bevilja rivningslov för Nitrolackfabriken (bilaga 2).

Länsstyrelsen avvisade i ett beslut 2021-10-29 Gröndals Intresseförenings överklagande med motiveringen att praxis i nuläget inte kan ges den tolkningen att en förening med syfte att värna kulturmiljöintressen har klagorätt såvitt avser ett beslut om beviljat rivningslov. Länsstyrelsen har i sitt beslut inte prövat frågan om rivningslovet i sak.

Gröndals Intresseförening överklagar länsstyrelsens beslut. Mot bakgrund av de krav Århuskonventionen ställer, krav som senare fått genomslag i vägledande domar, finns det anledning att se över tidigare praxis så att föreningar med syfte att värna kulturmiljöintressen ska tillerkännas klagorätt enligt 42 § FL vid beviljat rivningslov.

Århuskonventionens krav

Århuskonventionens övergripande syfte enligt artikel 1 är att allmänheten ska ges en rätt att delta i beslutsprocesser som har inverkan på miljön. Enligt artikel 9.2 i konventionen är konventionens parter skyldiga att se till att den berörda allmänhet som har ett tillräckligt intresse eller som hävdar att en rättighet kränkts, ges en rätt att få giltigheten av sådana beslut, handlingar och underlåtenheter som omfattas av artikel 6 prövade av domstol. Förutom denna uttryckliga rätt i artikel 9.2 ska, enligt artikel 9.3, varje part till konventionen se till att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt ges en rätt att få

handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol.

Synpunkt; Århuskonventionen tillerkänner allmänheten en utökad rätt att överklaga beslut från myndigheter. I konventionen anges inte sådana begränsningar så att rätten att klaga på rivningslov inte skulle vara del av denna utökade rätt.

Vägledande domar med viktiga krav och målsättningar

I vägledande domar ges uttryck för viktiga krav och målsättningar som Århuskonventionen förmedlar. Kraven och målsättningarna bidrar till den grund som domarna vilar på. En succesiv utvidgning av ideella föreningars rätt att överklaga beslut om detaljplaner och bygglov följer av dessa krav och målsättningar.

- Ö 6017-18 (2020-03-11). I 3 kap 12, 13 §§ PBL finns särskilda regler som ger miljöorganisationer rätt att klaga på vissa beslut, men bygglovsbeslut omfattas inte av de reglerna. När det gäller beslut om bygglov är det istället 42 § FL som kan vara tillämplig med stöd av 3 kap 8 § PBL. Nämnda 3 kap 12, 13 §§ PBL utesluter inte heller detta.
Vid en bygglovsprövning aktualiseras olika miljörättsliga bestämmelser som innebär att kraven i artikel 9.3 Århuskonventionen kan behöva beaktas. Det som avgör om en miljöorganisation ska tillerkännas klagorätt enligt 42 § är om bygglovsprövningen aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till miljön och naturskyddet vilket i sin tur aktualiserar kraven i artikel 9.3.
I domen tillerkänns miljöorganisationer klagorätt beträffande bygglovsärenden.
- Ö 6554-19 (2020-07-09). I denna dom vidgas begreppet miljö till att omfatta även kulturmiljön. Högsta domstolen har här att ta ställning till om ett samfund har rätt att överklaga antagandet av en detaljplan och om beslutet gick samfundet emot i den mening som avses i § 42 FL. HD tolkade lagrummet mot bakgrund av Århuskonventionen och kom fram till att miljöorganisationer med uppgift att tillvarata kulturmiljöintressen ska anses berörda om beslut om detaljplaner aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön.
- P 12648-19 (2020-09-17) Mark- och Miljööverdomstolen slår fast att organisationer med ändamål att tillvarata kulturmiljöintressen bör ges en rätt att överklaga beslut om bygglov under samma förutsättningar som gäller för beslut om detaljplaner.

Synpunkter; En målsättning Århuskonventionen anger är att frågor om klagorätt bör hanteras efter enhetliga principer som dessutom ska vara enkla att använda. En sådan princip som förenar domarna Ö 6017, Ö 6554-19 och P 12648-19 är att kulturmiljö- och miljöorganisationer ska anses vara berörda om beslut om bygglov och detaljplaner aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön eller miljön. Nitrolackfabriken i sig och som del av det kulturhistoriska området på Lövholmen besitter ett högt kulturhistoriskt värde. Gröndals intresseförening har i skrivelse till stadsbyggnadsnämnden och i överklagan till Länsstyrelsen poängterat att en rivning av Nitrolackfabriken skulle medföra en betydande negativ påverkan på kulturmiljön. Gröndals Intresseförening bör därför tillerkännas rätt att överklaga beslutet om att bevilja rivningslov för Nitrolackfabriken, då rivningslovsprövningen och senare beslutet om rivningslovet aktualiserade just hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön och därmed berör föreningen särskilt.

Rivningslov i svensk lagstiftning

Länsstyrelsen ger en bakgrund om rivningslov i svensk lagstiftning i sitt beslut om rivningslov för Liljeholmsbadet 2021-10-08

”I PBL anges inte särskilt vem som kan ha rätt att överklaga ett beslut om rivningslov. I brist på särskilda regler om rätten att överklaga ett beslut får förvaltningslagens (2017:900), FL, regler om besvär rätt tillämpas. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår om det har gått hen emot. Bestämmelsen innebär att det vid förvaltningsbesvär inte finns någon allmän klagorätt för var och en som är missnöjd med ett avgörande. Det krävs att klaganden har ett sådant intresse i saken att det berättigar hen att överklaga.

I praxis har det slagits fast att en granne inte har rätt att överklaga ett beslut om beviljat rivningslov. Regeringsrätten har i rättsfallet RÅ 1993 ref. 14 bl.a. uttalat att det av förarbetena till den paragraf i äldre plan- och bygglagen (1987:10) som motsvarar 9 kap. 34 § PBL, framgår att syftet med rivningsreglerna är att de ska kunna fungera som ett komplement till byggnadsminnesförklaring enligt lagen om kulturminnen m.m. och ge kommunerna vidgade möjligheter att bevara bebyggelse. Det är således kommunen som vid lovgivning bevakar de allmänna intressena. Varken i PBL eller dess förarbeten finns något uttalat skyddssyfte vad gäller grannar eller övrig allmänhet, vilket skulle kunna ge dessa klagorätt enligt 42 § FL vid beviljat rivningslov. De privatpersoner som överklagat rivningslovet kan således inte anses ha klagorätt”.

Synpunkter; Med anledning av de krav som Århuskonventionen ställer, krav som senare också fått genomslag i vägledande domar finns det anledning att se över tidigare praxis så att föreningar med syfte att värna kulturmiljöintressen ska tillerkännas klagorätt enligt 42 § vid beviljat rivningslov.

För Gröndals Intresseförening

Lennart Sundin
Ordförande

Per-Erik Hägerström
Styrelseledamot

Bilaga 1; Gröndal Intresseförenings överklagan till Länsstyrelsen

Bilaga 2; Gröndal Intresseförenings skrivelse till stadsbyggnadsnämnden

